

„Ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2021–2027“ innovatsiooni ja teadmussiirde süsteemi (AKIS) töögrupi IV kohtumise memo

IV kohtumine toimus 17. juunil 2020 Maaeluministeriumi (Lai tn 39 // Lai tn 41, Tallinn) suures saalis ja kollases saalis kell 11.00-15.00

Osalejad

Kohtumisest võtsid osa töögrupi liikmed ja kutsutud konsulendid:

Aiandusliit/Aiandusklaster, Eesti Külaliikumine Kodukant, Eesti Lihaveisekasvatavate Selts, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eesti Toiduainetööstuse Liit, EMENT, Ida-Virumaa Talupidajate Liit, Järvamaa Põllumeeste Liit, Maaelu Edendamise Sihtasutus, Mahepõllumajanduse Koostöökogu, MTÜ Mullaklaster, MTÜ Valgamaa Põllumeeste Liit, Organic Estonia, Põllumajandusuuringute Keskus, Pärnumaa Nõuandekeskus.

Kuna kogunemistele siseruumides kehtisid piirangud, olid seekord kohale oodatud põllumajandustootjad/-töötajad ning nõuandega otseselt seotud inimesed (konsulendid, MES). Teistel paluti esitada ettepanekud kirjalikult (ei kajastu memos).

Taust

Maaeluministerium on alustanud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) strateegiakava 2021–2027 koostamisega. Strateegiakava koostamise eesmärk on parandada põllumajandustootmise, toiduainete tootmise ja maapiirkondade säästvat arengut.

Euroopa Komisjon esitas 1. juunil 2018 seadusandlikud ettepanekud 2020. aasta järgse ÜPP kohta. Ettepanekute eesmärgiks on tagada, et ÜPP vastaks paremini praegustele ja tulevastele väljakutsetele, toetades samal ajal jätkuvalt Euroopa Liidu põllumajandustootjaid jätkusuutliku ja konkurentsivõimelise põllumajandussektori kujundamisel. ÜPP rakendamiseks perioodil 2021–2027 tuleb igal liikmesriigil koostada ÜPP strateegiakava, mis hakkab hõlmama nii põllumajanduse otsetoetusi, seni maaelu arengukavade alusel rakendatud maaelu arengu toetusi kui ka põllumajanduse ühise turukorralduse teatud sektoripõhiseid programme.

Arengukava koostamise info ja toimunud töögruppide materjalid asuvad Maaeluministeriumi kodulehel: <https://www.agri.ee/et/upp-strateegiakava-2021-2027>

Päevakava

11.00: Kogunemine

11.15-11.45: Avasõnad – Siim Tiidemann, kalanduspoliitika ja välissuhete asekanstler; Sissejuhatav ettekanne - Helena Pärenson, teadus- ja arendusosakonna nõunik

11.45-14.45: Rühmaarutelud: sekkumislehtede esmaversioonid

14.45-15.00: Kokkuvõte

Sissejuhatus, ettekanded

Kohtumise eesmärk oli arutada nõuandega seotud sekkumiste esmaversioone. Päeva avasõnad ütles Maaeluministeeriumi kalanduspoliitika ja välissuhete asekanstler Siim Tiidemann, sissejuhatava ettekande aruteludesse tegi teadus- ja arendusosakonna nõunik Helena Pärenson.

AKIS TG

17.06.2020_nõuann

Arutelu tulemused ja edasised tegevused

Töögrupile oli saadetud tutvumiseks nõuandega seotud nelja sekkumislehe esmaversioonid: nõuande osutamise toetus, nõuande tugisüsteemi toetus, nõustajate järelkasvu programmi toetus ning nõustajate koolitustoetus.

Aruteluteemad jagunesid kolme põhiplokki: üldised põhimõtted, taotleja ja toetatavad tegevused ning toetusmäärad ja abikõlblikud kulud. Vaadati üle peamised valikukohad ning täpsustati sekkumislehtedes kirjapandut.

Ministeeriumis toimunud kohtumisel osalenud esitasid oma ettepanekud arutelu käigus, mitteosalenud saavad kommentaarid kirjalikult, lähiajal toimuvad ka sekkumiste esmaversioonide ministeeriumisisese arutelud. Nende põhjal täiendatakse sekkumislehti, mis esitatakse seejärel konsulteerimiseks ÜPP strateegiakava juhtkomisjonile.

Nõuande osutamise toetus

Leiti, et toetuse taotlejaks võiks olla koordineeriv keskus või piirkondlik keskus, aga teenuse keskmes peab olema nõuande saaja.

Defineerimist vajab „sõltumatu nõustaja“. Oluline on paindlikkus, nt mainiti, et teatud juhtudel võiksid nõustada ka õppejõud, kutseõpetajad, erialaorganisatsioonide esindajad/töötajad ja piirkondlike keskuste juhid pärast meetodilise kursuse läbimist.

Nõuandeteenuste kasutamine võiks VKEde ja noortalunike/alustavate ettevõtjate puhul olla kohustuslik. Vajalikuks peeti *coachi* ja mentori teenuseid nii põllumajandustootjatele kui ka töötlejatele. Nõuandevaldkondadest mainiti lisaks sekkumislehes kirjeldatule (mahe)toitlustust, (mahe)töötlemist, nõudeid töötlejatele.

Diferentseerimisvõimalused võiksid olla valdkonniti ja sihtgrupiti (noored, alustavad ettevõtjad eelistatud), arutelu all oli tasude diferentseerimine nt tippkonsulent vs algaja konsulent, aga need detailid määratleda määrukses.

Nõuandeteenuse hinna reguleerimisse suhtuti erinevalt; osalt leiti, et tootjatele peaks seadma toetuse piirmäära aasta kohta, aga ka, et määratletud peaks olema nii hinnalagi kui ka tunnihind.

Kliendi omaosalus aitab teenust väärtustada, samas peeti vajalikuks 2-tunnise n-ö lihtsustatud nõustamise (esmane konsultatsioon ja nõustamisvajaduse selgitamine, mis on kliendile tasuta) taastamist.

Vautserite rakendamist peeti mõttekaks teatud juhtudel, nt töötlejatele esitatavate nõuete omandamiseks enne tegevuse alustamist, keskkonnatemaatika jne, Samas viidati ohule, et see võib mõjuda nõuandeteenust killustavalt.

Nõuande tugisüsteemi toetus

Tehti ettepanek, et nõuande tugisüsteemi pakkuja leidmisel võiks leida hankemenetlusele alternatiivi (nt ministeeriumi läbirääkimised esindusorganisatsioonidega). Hanke puhul ei tohi odav hind olla peamine kriteerium.

Üldjoontes leiti, et koordineeriv institutsioon on vajalik (mistahes nime all või juriidilises vormis) ja peab jääma, samuti on vajalik süsteemne lähenemine. Arvamused lahknesid küsimuses, kas koordineerituse ja ühtse lähenemise tagamiseks peaks olema üks keskne tugikeskus, teenuse kättesaadavuse tagamiseks regionaalsed üksused, või hoopis kombinatsioon neist kahest variandist ehk üldine nõuandekeskus maakondlike kontorite/piirkondlike vastuvõtupunktidega. Piirkonnad võiksid olla näiteks samad, mis PRIAI, esindusorganisatsiooni juures vm. Tehti ka ettepanek, et keskuse võiksid moodustada eriala/esindusorganisatsioonid.

Käidi välja idee luua üldisem, AKISE koordineeriv keskus, mis hõlmaks nii nõuannet kui teadmussiiret, tagades tervikliku lähenemise, sh nõustajate parema integreerituse AKISesse.

Tugisüsteemi pakutavad teenused võiksid hõlmata konsulendi huvide kaitsmist, juriidilist tuge, lepingute, aruandluse, nõuandetoetuse väljamaksetaotluste esitamise ja seotud tegevusi jm administratiivset laadi tegevusi, ülevaadet kui palju kellelgi on veel võimalik nõuandetoetust saada, koolituste tellimist, järelkasvu leidmise küsimusi (personaliotsing) ja järelkasvu koolitamist, jne. Tehti ettepanek taastada regulaarselt uuendatav nõustajate küsimuste-vastuste platvorm ja võimaldada nõustajal kasutada lühiajaliselt eksperdi abi teenuse osutamisel.

Välja võiks kujuneda konsulentide karjääriplaneerimise mudel. Enesetäiendamine erinevatel koolitustel on oluline, sest annab võimaluse teha tööd erinevates suundades, mitte piirduda ainult ühe valdkonnaga.

Nõustaja tuleks integreerida paremini teadus- ja arendusasutuste juurde, osalema rakendusuringutes, katseprojektides, sh rahastada tema osalust. Seati kahtluse alla n-ö kahel toolil istumine (teadlane/nõustaja); märksõna peaks ennekõike olema koostöö.

Praeguse süsteemi kitsaskohaks on konsulentide tasustamine, positiivne aga teatav vabadus nt tööaja planeerimisel ja klientide valikul. Süsteem võiks anda baaspalga nõustamise tunnihinna sisse mittekuluvate tegevuste (nt rakendusuringutes osalemine), teatud kohustuslike tegevuste vmt katteks.

Nõustajate koolitustoetus

Koolitus hankena ei motiveeri hanke võitjat koolituse sisu arendama, pahatihti kajastatakse aegunud teemasid. Pigem võiks koolituste sisustamine ja tellimine lähtuvalt kaardistatud koolitusvajadustest olla koordineeriva keskuse roll.

Tehti ettepanek kaaluda konsulentide koolitusosaku rakendamist (konsulent läbib koolituse, mida ise peab vajalikuks).

Toetatavad võiksid olla välisõppereisid, sh messikülastused, välislektorite kaasamine. Välisõppereisid lugeda kohustuslike koolituste hulka. Mainiti EASi mentorlusprogrammi, millega võiks seoseid luua.

Koolitustel peaksid saama osaleda kõik nõustajad, ent teatav sõel peaks olema. Tehti ettepanek, et abikõlblik võiks olla ka sihtgruppide tugistruktuuride esindajate (nt maakonnaliitude juhtide) koolitamine, sest neilt küsitakse palju infot.

Ei peetud vajalikuks kehtestada erinevaid toetusmäärasid koolitusel osalejatele (konsulendile x eurot, teadlasele y eurot) ega koolituse piirhinna kehtestamist, küll aga toetati omaosaluse rakendamist. Mainiti praegust vähese tähtsusega abi arvestamise süsteemi (ka kehv koolitus arvestatakse VTA-ks). Soovitati vältida edaspidi koolituse mahuna 25 h (parem 24 h, vms).

Ülioluliseks peeti nõustamismetoodika kursuse läbimist, kuna nõustamisoskus on üsna spetsiifiline. Kõlas ka mõte viia nõustajate koolitus üldse haridussüsteemi osaks (koolitustellimus).

Nõustajate järelkasvu programmi toetamine

Leiti, et järelkasvuprogramm peaks hõlmama nii koolitamist kui ka järelkasvu värbamist. Koolitusvajaduste väljaselgitamine, koolituskavade koostamine, järelkasvu leidmine ja koolitamine võiks olla koordineeriva institutsiooni ülesanne.

Järelkasvu leidmine on üks keerulisemaid küsimusi üldse. Konsulendi/nõustaja karjäärivaliku propageerimiseks tuleb aktiivselt infot levitada, rääkida konsulendi/nõustaja tööst, seda teemat integreerida koolitusprogrammidesse, tutvustada kaugõppes õppijatele jne. Nõustajate tagasitoomine firmadest eeldab piisava motivatsioonipaketi ja konkurentsivõimeliste tingimuste pakkumist. Uuel perioodil ei pea nõustajal olema ilmtingimata põllumajanduslik taust (nt innovatsiooniprotsessi nõustamine), kasuks tulevad projektijuhtimise oskused jms. Soovitati järelkasvuprogrammis osalejate valimisel kasutada isiksuseteste, et tagada nõustamistöös vajalike isikuomaduste olemasolu.

Praktikat peeti alustava konsulendi puhul väga oluliseks, aga esimes(t)el aasta(te)l on oluline kolleegi tugi ja juhendamine, ka on alguses klientide leidmine keeruline ja aeganõudev. Alustava konsulendi puhul tuleks tagada baaspalk nii alustavale konsulendile kui ka tema juhendajale (koordineeriv keskus kui tööandja).

Rõhutati, et järelkasvuprogrammi juures tuleb arvestada ka kutseomistamise taustsüsteemiga, mis vajab ülevaatamist. Praegune protsess on kulukas mõlemale osapoolle – nii kutse omistajale kui taotlejale, samas ei täida see kutse enam eesmärki. Pigem on märksõnaks paindlikkus.

Memo koostas Helena Pärenson

Lehti Veeväli, Külliki Holtsmanni, Gret-Kristel Mällo ja Maarja Malmi märkmete põhjal